

«Mottakernavn»

«Adresse»

«Postnr» «Poststed»

«Kontakt»

Kontakt saksbehandler

Thomas Lønning Bjørnstad, 51 56 87 69

Uttalelse - høring og offentlig ettersyn - reguleringsplan - Sokndal 12/1 m.fl. - detaljregulering Moldalsknuten vindkraftverk

Norges vassdrags- og energidirektorat har i samarbeid med Sokndal kommune sendt på høring detaljregulering etter plan- og bygningsloven og konsesjonssøknad etter energiloven for et vindkraftverk på Moldalsknuten i Sokndal kommune. Statsforvalteren har lagt vekt på nasjonale føringer om fornybar energiproduksjon og klima og vurderer at utbygging av vindkraft på Moldalsknuten kan være i tråd med disse dersom det er tatt tilstrekkelig hensyn til omgivelsene gjennom kartlegging og konsekvensutredning. Vi fremmer likevel innsigelse til planen av hensyn til sensitiv art og potensielle negative konsekvenser for vannforekomstene i området.

Saken gjelder

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Sokndal kommune har mottatt søknad om anleggskonsesjon og planforslag til detaljregulering for et vindkraftverk på Moldalsknuten i Sokndal kommune, Rogaland fylke. Tiltakshaver i saken er Moldalsknuten Vindkraft AS.

Sokndal kommune er ansvarlig myndighet etter plan- og bygningsloven og skal ta stilling til reguleringsplanen, og NVE er konsesjonsmyndighet etter energiloven og skal ta stilling til om tiltaket får konsesjon. Sokndal kommune har avtalt at NVE kan sende forslag til detaljregulering for vindkraftanlegget på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven § 12-10 for reguleringsplaner, sammen med NVEs høring av konsesjonssøknaden med konsekvensutredning.

NVE meddelte tiltakshaver konsesjon til Moldalsknuten vindkraftverk den 24.06.2015 (stadfestet av Olje- og Energidepartementet den 04.02.2016), men vindkraftverket ble ikke realisert innen fristen, og konsesjon fra 2015 har derfor falt bort. De siste års videre utvikling på blant annet turbinteknologi, samt sterkt økende kraftpriser og økt etterspørsel etter fornybar kraft gjør at tiltakshaver nå ønsker å omsøke prosjektet på nytt i tråd med nytt konsesjonssystem.

Moldalsknuten Vindkraft AS søker om konsesjon etter energiloven § 3-1 og fremmer samtidig et planforslag med detaljregulering for vindkraftverket (PlanID 20230004) i henhold til plan- og bygningsloven § 12-3. Formålet med planforslaget er å tilrettelegge for etablering av et vindkraftverk med syv eller åtte vindturbiner, gjennom en omregulering fra områdets nåværende status (hovedsakelig landbruks-, natur- og friluftsområde). Vindkraftverket vil ha installert effekt på inntil 40 MW, og anslått årsproduksjon på inntil 104 GWh. Det søkes om to alternative utbyggingsløsninger, «Layout A» med 8 vindturbiner, eller «Layout B» med 7 vindturbiner.

Planområdet er på ca. 2 km², og arealbruken for det direkte inngrepet er ca. 100 dekar. Området er tilnærmet likt det som fikk konsesjon i 2015. Totalt er det behov for ca. 5 km nye adkomst- og internveger, og det søkes om ca. 1 km lang 33 kV tilknytningsledning til Tellenes trafo 2. Planområdet er preget av kupert fjellterreng mellom 300 og 450 meter over havet, med få og tynne forekomster av løsmasser. Det er flere små tjern i planområdet. Bortsett fra at området er preget av tidligere beite, er det lite tegn til menneskelig aktivitet i selve planområdet. Området preges ellers av den nære beliggenheten til Tellenes vindkraftverk samt uttaks- og lagringsområdene til Titania.

Vår vurdering

Statsforvalteren har et særlig ansvar for å ivareta nasjonale og vesentlige regionale interesser i planprosesser, jf. plan- og bygningsloven § 3-2. Dette omfatter blant annet hensynet til klima, naturmangfold, samfunnssikkerhet og bærekraftig arealbruk. Vi har følgende merknader til planen:

Fornybar energiproduksjon

I stortingsmeldingen «Bærekraftig bruk og bevaring av natur» (Meld. St. 35 [2023-2024]) er et hovedmål for regjeringen at fornybare energiresurser blir forvaltet på en god, langsiktig og bærekraftig måte. Regjeringen vil fremme en effektiv, klima- og miljøvennlig og sikker energiproduksjon og sikre en bærekraftig forvaltning av naturen, og understreker at det er viktig at utbyggingen av fornybar kraft tar hensyn til klima- og miljøverdier av nasjonal og vesentlig regional interesse. Det legges også vekt på at det må gjøres viktige avveininger ved utbygging av fornybar energi på grunn av store arealinngrepene, og det er viktig å finne de beste løsningene basert på en helhetlig avveining av miljøhensyn og andre samfunnshensyn.

I Meld. St. 11 (2021–2022) Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021) Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser, klargjør regjeringen ambisjonene og prioriteringene sine i energipolitikken. Regjeringen vil føre en energipolitikk som bidrar til økt verdiskaping og innfrir Norges internasjonale klimaforpliktelser. Dessuten legger Statlige planretningslinjer for klima og energi opp til økt produksjon av fornybar energi:

«4.3 g Kommunene bør legge til rette for mer fornybar energiproduksjon og avklare behovet for areal til vindkraft og solkraft.». Samtidig understrekes det at energi bør vurderes i en regional sammenheng, og at anleggets påvirkning på omgivelsene er viktige faktorer.

Hensynet til omgivelsene beskrives videre i «Bærekraftig bruk og bevaring av natur – norsk handlingsplan for naturmangfold» (Meld. St. 24 [2023-2024]) i kap. 5.4.2, «Prinsipper for bærekraftig arealforvaltning»¹. Disse prinsippene understreker viktigheten av at man i så stor grad som mulig

¹ 5.4.2 Prinsipper for bærekraftig arealforvaltning

a) *Prinsipp om god lokalisering og gjennomføring av utbygginger*: Ved planlegging og gjennomføring av nye utbygginger bør man velge en lokalisering og utbyggingsløsning som unngår negativ påvirkning på natur og landbruksarealer, deretter begrense konsekvensene som ikke kan unngås og istandsette direkte effekter i etterkant av utbyggingen.

unngår negativ påvirkning på natur gjennom å unngå ny utbygging der man kan. Videre i hierarkiet er begrensning av påvirkning, deretter kompensasjon som siste utvei. Prinsippene legger også føringer for at kommunale, regionale og statlige myndigheter skal samarbeide for å legge til rette for fornybar kraftproduksjon. En utbygging av vindkraft på Moldalsknuten vil derfor kunne være i tråd med nasjonale føringer dersom man har tatt tilstrekkelig hensyn til omgivelsene gjennom kartlegging og konsekvensutredning.

Statlige planretningslinjer for klima og energi har også følgende føringer:

- Reduksjon av klimagassutslipp
- Opprettholdelse av karbonopptak og lagring
- Effektiv ressursbruk

Naturmangfold

Planområdet består i stor grad av den sterkt truede naturtypen kystlynghei, og det er registrert 16 rødlistede arter med funksjonsområder i eller nær planområdet, inkludert:

- Solblom (EN), klokkesøte (VU), heistarr (NT)
- Storflaggermus (EN), myrhauk (EN), samt sensitiv art (EN)

Planområdet ligger mellom eksisterende inngrep (Tellenes vindkraftverk og Titania gruve). Det er en reell risiko for at arter er fortrent hit fra utbygde områder. Søknaden inneholder en omfattende konsekvensutredning (KU) som etter vår vurdering drøfter de vesentlige verdier og mulige konflikter av utbyggingen. Konsekvensutredningen omtaler samlet belastning, men det er usikkerhet knyttet til om dette er tilstrekkelig vurdert i lys av § 10. Føre-var-prinsippet anvendes der det er mangel på kunnskap, særlig knyttet til insekter, sensitiv art og solblom.

I utgangspunktet skal all informasjon om biologisk mangfold som finnes hos de ulike offentlige etater være tilgjengelig for enhver. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være nødvendig å begrense tilgangen til stedfestet artsinformasjon. Dette er særlig aktuelt når innsyn i informasjonen kan lette gjennomføring av straffbare handlinger, eller lette handlinger som kan skade sårbar natur. Slik informasjon omtales som sensitive artsdata. I planområdet er det kartlagt en sensitiv art som vil berøres av en eventuell etablering av vindkraftverk på Moldalsknuten. Arten er vurdert til sterkt truet på den norske rødlisten og det er et spesielt stort fokus på ivaretagelse av denne arten. Arten er arealkrevende, og gode areal er en begrensende faktor for bestandsstørrelsen. Tapte arealer vil derfor kunne få påvirkning på bestanden. Vi viser til rundskriv T-2/16 der Statsforvalteren skal vurdere innsigelse når planforslaget kan komme i konflikt med truede arter og deres leveområder.

Kompensasjon er siste utvei for å avbøte tap av natur og landbruksarealer, inkludert LNFR-områder. Ved vedtakelsen av planer og tiltak skal det beskrives hvilke alternativer som er vurdert for å begrense skaden på natur og landbruksarealer.

- Prinsipp om dokumentering av konsekvenser:* Ved beslutninger om nedbygging av natur skal konsekvensene så langt mulig beskrives slik at det så langt som mulig fremgår hvor mye naturareal som vil gå tapt og hva som er gjort for å begrense skaden på natur.
- Prinsipper om prioriterte utbyggingsformål:* Kommunale, regionale og statlige myndigheter må samarbeide for å legge til rette for tilstrekkelige arealer til fornybar kraftproduksjon, kraftledninger, forsvarsformål og samfunnskritisk digital infrastruktur. I arealforvaltningen skal særlig samfunnsnyttige formål som fornybar kraftproduksjon, kraftledninger, samfunnskritisk digital infrastruktur og forsvar vektet tungt ved konflikter mellom utbyggingsformål.

Konsekvensen er vurdert til å være en forringelse av leveområde, slik at funksjoner reduseres. Konsekvensen hadde vært større dersom reiret var dokumentert i tiltaksområdet. En vurderer at reiret mest sannsynlig ligger utenfor planområdet, men det er knyttet usikkerhet til dette. Statsforvalteren er klar over at dette er en svært krevende art å kartlegge. Vi stiller likevel spørsmål til om en burde gått enda lengre i å prøve å finne reirlokalisiteten. Det er ingen tvil om at den sensitive arten bruker planområdet, og av hensyn til føre-var-prinsippet, jf. § 9 i naturmangfoldloven, kan det argumenteres for at påvirkningen bør settes til sterkt forringet. Hadde reirplassen vært kjent kunne vurderingen blitt at tiltaket «splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner brytes». En slik kunnskap kunne fått konsekvenser for hvor vindmøllene kan plasseres eller tiltaket som helhet.

Annen sensitiv art, vurdert som livskraftig (LC), blir også negativt påvirket av ytterligere utbygging. Vi viser blant annet til rapporten der det står:

«Etter at Tellenes vindkraftverk ble bygget ut, synes de territorielle sensitive art som da brukte den vestlige delen av vindparken å ha redusert aktiviteten i denne delen av territoriet.»

Statsforvalteren vurderer at den potensielle negative konsekvensen for sensitiv art er for stor, og kan medføre tap av reirlokalisiteter i et isolert sett, uberørt område. Av hensyn til sensitiv art fremmer vi derfor **innsigelse** til planen, etter prinsipper og kriterier for om det bør fremmes innsigelse i rundskriv nr. T-2/16. Det er usikkerhet knyttet til reirlokalisitet, og tiltaket står i fare for å fortrenge sensitiv art fra et ytterlig område. Den samlede belastningen i området er stor, og Moldalsknuten fungerer som et friareal uten tekniske inngrep.

Innsigelsen underbygges av konsekvensen det vil ha for andre arealkrevende og sårbare arter å miste dette uberørte arealet. Konsekvensutredningen viser at det vil få konsekvenser for mange arter av rovfugl. Noe forringet for musvåk og trekkende rovfugler, myrhauk (EN) og hønehauk (VU). Forringet for havørn og annen sensitiv art (LC) som fortsatt bruker området ved Moldalsknuten, men har redusert bruk av Tellenes etter at vindkraftverket ble bygget ut. Dette illustrerer at Moldalsknuten fremdeles er av verdi for slike arter.

Videre påpeker vi at det går et omfattende rovfugltrekk på nokså bred front langs kysten fra Agder til Jæren. Det er etter hvert bygget mange kraftverk i Rogaland i Agder, der dette rovfugltrekket går. Den samlede belastningen for dette trekket har blitt betydelig. Vi savner at denne samlede belastningen vurderes i konsekvensutredningen.

Konsekvensene for rovfugl handler både om tap av leveområder og kollisjonsfare. Vi vurderer at det ikke finnes realistiske avbøtende tiltak som reduserer tap av leveområder, utover å plassere turbiner på en slik måte at viktige funksjoner fortsatt kan opprettholdes til en viss grad. Når det kommer til visuell merking av turbin ved maling av et blad er det kjent at det vesentlig kan redusere kollisjonsfaren for fugl. Dersom kraftanlegget skal bygges mener vi at dette avbøtende tiltaket bør vurderes. Det må begrunnes med andre mer tungtveiende hensyn dersom dette avbøtende tiltaket ikke utføres.

Ecofact skriver i rapporten: *«Det er ikke gjort egne undersøkelser på insekter, men de kystlyngheittilknyttede artene vortebiter (VU) og kysthumle (NT) ble registrert under feltarbeidet.»*

Statsforvalteren synes det er positivt at slike arter blir fanget opp og omtalt. Like fullt virker det noe tilfeldig, og kunnskapsgrunnlaget for virvelløse dyr er svakt. Behovet for en egen kartlegging må vurderes ut ifra potensial og konsekvens. I rapporten kan vi ikke se at dette er omtalt, hvilket er en mangel i kunnskapsgrunnlag og vurdering. En konsekvensutredning skal omtale alle relevante artsgrupper. Dersom man velger å ikke kartlegge må det komme frem hvorfor artene ikke er relevant. Eventuelt må man av hensyn til føre-var-prinsippet vurdere konsekvens etter strengeste

kriterium, basert på art, rødlistestatus og påvirkning. Vi stiller oss positive til å bruke «just-in-time» logistikk for å redusere arealinngrep knyttet til kranoppstillingsplasser så mye som mulig. For solblomen (EN) vil det fortsatt kunne være et visst potensiale for funn av flere forekomster enn det som er registrert, men planen må inneholde rekkefølgekrav som gir mulighet for tilpasning ved nye funn, og solblom må kartlegges i større grad for å tilpasse anleggsveiene deretter.

Kystlynghei

Store deler av det biologiske mangfoldet i planområdet er knytta til den sterkt trua og utvalgte naturtypen kystlynghei. Blant annet er åpen kystlynghei viktig habitat for sensitiv art. En god forvaltning og skjøtsel av kystlynghei innenfor planområdet vil derfor være avgjørende for å bevare det biologiske mangfoldet inkludert rødlisteartene.

Som avbøtende tiltak bør tiltakshaver legge til rette for at kystlyngheia kan skjøttes. Naturtypekartleggingen viser at en del areal er i gjengroing. Det vil være et avbøtende tiltak om tiltakshaver kan bidra til at kystlyngheia beites og brennes i tråd med tradisjonell skjøtsel. Da må potensielle beitebrukere oppleve det som attraktivt å bruke området og holde naturtypen ved like. Tiltak innebærer å utarbeide en skjøtelsesplan for kystlyngheia, spre informasjon til grunneiere om tilskuddsordninger og tilrettelegging for bruk av infrastruktur. Det bør også stilles krav om tiltak for å hindre spredning av fremmede arter og trær fra anleggsområdet, da gjengroing framstår som den største trusselen mot kystlyngheia i dette området.

Vannmiljø og vannforskriften

Det er ikke utført kartlegging av naturmangfold i vannforekomstene innenfor planområdet. Dette gir et mangelfullt grunnlag for å vurdere konsekvensene for vannlevende organismer.

Ved kryssing av bekker og vannløp oppfordres det til å ta utgangspunkt i Statens vegvesens rapport 'Etablering av frie fiskeveier', som gir anbefalinger for å sikre kontinuitet og vandringsmuligheter for akvatiske arter. Det er uheldig med utfylling i vann som følge av veiutbygging, og dette bør unngås i størst mulig grad. Dersom det likevel vil være behov for uttak av kantvegetasjon langs vann og vassdrag med årssikker vannføring, må det søkes om dispensasjon fra vannressursloven § 11. Statsforvalteren er her myndighet. Ved utfylling i vann eller kryssing av bekker i dette området, krever det tillatelse fra Rogaland fylkeskommune ettersom de er myndighet i vassdrag uten laks eller sjørørret, jf. forskrift om fysiske tiltak i vassdrag § 1 fjerde ledd. Det er da som nevnt i plandokumentene viktig å legge til rette for fiskevandring for stedege arter i alle livsstadier.

Vi minner om at det ikke er tilstrekkelig å tilstrebe at vannforekomstene unngår forringelse. Dersom tiltaket medfører forringelse, vil det være i strid med § 4 og § 8 i vannforskriften, og tiltaket må da oppfylle samtlige vilkår i § 12.

Vannforekomsten Holdalstjørna ligger på kote 328.4 innenfor område SM1, et område avsatt til steinbrudd og masseuttak. Planbestemmelsene² viser til at det tillates at fremtidig terreng kan fylles

² 4.1.1 Steinbrudd og masseuttak (SM1-SM2)1

Området tillates benyttet til deponering av gråberg og avdekkingsmasser fra dagbruddet med tilhørende prosessutstyr. Deponiet skal følge enhver tids gjeldende driftsplan for Titania gruveområde.

- Det tillates at det fremtidige terrenget kan fylles opp til kote 425.

opp til kote 425. Holdalstjørna er ikke tegnet inn i plankartet, og vi regner derfor med at det skal fylles ut, noe som ikke omtales i konsekvensutredningen.

Holdalstjørna og andre vannforekomster innenfor planområdet er ikke tilstrekkelig belyst i kunnskapsgrunnlaget. Disse kan alle ha verdifullt biologisk mangfold og artsdiversitet knyttet til insekter og amfibier, selv om vannene skulle vise seg å være fisketomme.

Potensialet for tap av verdier på grunn av manglende kunnskap er derfor stort. Statsforvalteren vurderer at de potensielle negative konsekvensene for vannforekomstene innenfor planområdet er for stor, og at disse ikke har blitt belyst i tilstrekkelig grad. Av hensyn til manglende kunnskap om vannforekomstene har vi derfor **innsigelse** til planen, etter prinsipper og kriterier for om det bør fremmes innsigelse i rundskriv nr. T-2/16.

Forhold til regionale planer

Fylkesdelplan for vindkraft (2009)

Fylkesdelplan for vindkraft drøfter forhold som gjør områder egnet for vindkraftutbygging, samt forhold som utløser konflikter i forhold til andre interesser. Det aktuelle planområdet er delt inn i analyseområder som er konsekvensutredet for en rekke tema. Ut fra en vurdering av arealbruksinteresser og konfliktnivå, er analyseområdene delt inn i områder egnet for vindkraftutbygging (ja-områder), områder ikke egnet (nei-områder) og områder med behov for ytterligere vurdering (kanskje-områder). Moldalsknuten og tilgrensende Tellenes er her omtalt som et ja-område, og en utbygging på Moldalsknuten vil altså være i tråd med fylkesdelplanen for vindkraft.

Støy

Vurdering av støy fra vindkraftanlegget har blitt gjennomført med grunnlag fra både retningslinje for støy i arealplanlegging (T-1442/2021) og veileder for konsekvensutredning av klima og miljø (M-1941). Beregningene viser at en utbygging av Moldalsknuten vil ha påvirkning på det totale støybildet for støyfølsomme bygg i nærheten av motorsportsenteret og Titania gruvedrift.

Utover dette har Statsforvalteren ingen vesentlige merknader til temaet støy.

Skyggekast

For skyggekast har det blitt utarbeidet et eget fagnotat, samt at temaet omtales i konsekvensutredningen. Det berghes at det er én fritidsbolig som vil bli påvirket i av noe økt skyggekast fra nye vindturbiner på Moldalsknuten. Konsekvensgraden av dette er vurdert til å være ubetydelig konsekvens. Det understrekes også at det er inngått minnelig avtale med eieren av fritidsboligen.

Utover dette har Statsforvalteren ingen vesentlige merknader til temaet skyggekast.

Friluftsliv

Moldalsknuten ligger ikke i umiddelbar nærhet til regionalt eller nasjonalt viktige friluftsområder. Konsekvensene for friluftsliv er godt utredet i egen fagrapport samt omtalt i konsekvensutredningen. Det har blitt benyttet et bredt og godt kunnskapsgrunnlag, selv om det har vært usikkerhet knyttet til viktige friluftsområder i Sokndal kommune ettersom kommunen ikke har gjennomført friluftslivskartlegging. Disse svakhetene har blitt dekket ved befaring og innhenting av informasjon fra andre kilder.

Influensområdet som er lagt til grunn i fagrapporten ligger i en radius på 10 km fra tiltaksområdet. Det er vurdert at områder utenfor denne sonen i liten grad vil bli påvirket av tiltaket. De nye vindturbinene ved Moldalsknuten vindkraftverk vil komme i tillegg til vindturbinene som allerede finnes i Tellenes vindkraftverk. På lang avstand er det usannsynlig at den ekstra tilleggsbelastningen de 8 nye turbinene vil gi blir stor nok til å påvirke områdene som ligger utenfor influensområdet negativt.

Vi åpner for dialog om innsigelsene.

Med hilsen

Lone Merethe Solheim (e.f.)
ass. statsforvalter

Cathrine Stabel Eltervåg
fylkesmiljøvernssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune

Postboks 130

4001

Stavanger

Adresseliste:

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)

Sokndal kommune

Postboks 5091

Majorstua

Gamleveien 20

0301 OSLO

4380 Hauge I
Dalane